CONTRIBUȚII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE LA PERFECȚIONAREA TEHNICII LEGISLATIVE

CONTRIBUTIONS OF THE CONSTITUTIONAL COURT TO THE ENHANCEMENT OF LEGISLATIVE TECHNIQUE

Oleg CHICU, ORCID: 0009-0000-8034-4740
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: e-mail: chicuoleg3@gmail.com

Legislative technique is an integral part of legal methodology and plays a crucial role in the legislative process. This article employs the logical analysis and synthesis methods of the decisions of the Constitutional Court of the Republic of Moldova to highlight its contribution to the legislative creation process. Through an analysis of several Constitutional Court decisions, the pivotal role it plays in refining legislative methodology becomes evident. The interpretations provided by the Court offer arguments to the Parliament for considering both political will and the intelligence demonstrated through an understanding of constitutional norms. This practice significantly contributes to maintaining the democratic path of the Republic of Moldova by ensuring that the laws adopted by the Parliament are in harmony with the Constitution.

Keywords: Legislative methodology, Constitutional Court decision, repeal, suspension of normative legal acts, revitalization of norms.

INTRODUCERE

Tehnica juridică este constituită dintr-un ansamblu de metode, mijloace, procedee folosite în procesul de elaborare, interpretare și realizare a dreptului cu scopul de a da eficiență juridică regulilor de comportament social. [1] Alți autori, mergând în principiu în aceiași direcție de gândire, punctează că tehnica juridică ține de procesele de elaborare, de realizare, de aplicare și de interpretare a dreptului [2].

Deci, tehnica juridică în sens instrumental este privită ca un mijloc pentru a atinge scopuri, ea servește adaptării mijlocului la scopuri pentru a realiza penetrarea eficientă a dreptului în viața socială pentru că se răsfrânge asupra câmpului juridic în integralitatea sa. Autori contemporani consideră că tehnica juridică este mai mult decât adaptarea mijlocului la scop, ea stă la originea transformărilor sociale, economice. Cum se poate împăca această afirmație cu fraza că tehnica juridică e mai mult voință decât inteligență?

MATERIALE ȘI METODE

Un posibil răspuns cu referire în special la o componentă a tehnicii juridice și anume la tehnica legislativă poate furniza analiza jurisprudenței Curții Constituționale a Republicii Moldova. Pentru atingerea acestui rezultat au fost utilizate metoda logică, în special analiza și sinteza și metoda comparativă, hotărârile Curții Constituționale fiind

vizualizate de pe site-ul oficial al Curții Constituționale a Republicii Moldova – const-court.md .

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Pe parcursul activității sale Curtea a clarificat multe întrebări cu privire la tehnica juridică. În primii 5 ani de activitate Curtea a fost sesizată cu multiple solicitări cu privire la interpretarea procesului de exercitare a atribuțiilor legislative. Acestea s-au referit la necesitatea interpretării unor norme constituționale ce vizau promulgarea legilor, procedura de reexaminare a legilor de către Parlament după restituirea lor Parlamentului de către Președinte, termenul pe care îl are Președintele republicii la dispoziție pentru a trimite spre reexaminare o lege, pe care nu a promulgat-o din motiv că avea anumite obiecții asupra textului normativ. [3] Curtea a stabilit că adoptarea unei legi parcurge 2 faze distincte: prima preliminară, ce cuprinde elaborarea proiectului, depunerii lui și dezbaterii acestuia în comisiile parlamentare, iar cea de a doua vizează dezbaterea și luarea deciziei exclusiv în plenul Parlamentului. Procedura votării în faza adoptării deciziei este stabilită în limitele procedurii legislative obișnuite și ține de categoria legii: ordinară, organică sau constituțională. Dar această procedură nu se extinde și asupra procedurii legislative complementare, adică de reexaminare a proiectului legii, care trebuie s-o parcurgă legislativul după solicitarea Președintelui de a reexamina acel proiect. Curtea a atenționat asupra faptului că Parlamentul va crea mecanismul de dezbatere a proiectului de lege sub forma tranziției de la examinarea direcțiilor principale, concepțiilor de bază ale proiectului de lege la examinarea concretă a chestiunilor ce constituie esența, materia legii. [4]

Cu privire la votarea legilor în practică au apărut unele situații în care procedura nu era clară și atunci deputații s-au adresat Curții Constituționale care a arătat că votul odată consumat nu poate fi revizuit. O procedură de revizuire ar zădărnici procesul legislativ și ar compromite autoritatea legislativă și chiar securitatea statului, ar afecta securitatea raporturilor juridice. În această concluzie Curtea a folosit argumentul A contrario, arătând că dacă s-ar admite posibilitate revenirii după o perioadă de timp la voturile exprimate pentru adoptarea unor legi sau hotărâri s-ar discredita Parlamentul căruia să i se poată spune că nu reprezintă poporul, ci interese politice sau personale de moment. [5]

Așa cum am arătat, Curtea a reţinut că, potrivit prevederilor Regulamentului Parlamentului, procedura legislativă este complexă și cuprinde atât avizarea proiectului de act legislativ de către comisiile permanente, Direcţia juridică a Secretariatului Parlamentului și, după caz, a Guvernului și instituţiilor interesate, cât și etapa examinării acestuia în ședinţa plenară a Parlamentului . Având în vedere prerogativa Parlamentului de a fi unica autoritate legislativă, examinarea unui proiect de lege semnifică dezbaterea acestuia în cadrul ședinţelor în plen, în cursul căreia deputaţii au posibilitatea de a se pronunța asupra conceptului proiectului respectiv. [6] Din aceste considerente și ținând cont de etapele procedurii legislative, Curtea a stipulat că prevederea articolului 47 alin. (12) din Regulamentul Parlamentului, prin care se declară nule proiectele de acte legislative care nu au fost examinate în decursul unei legislaturi, este conformă prevederilor Constituţiei.

Pe de altă parte, potrivit articolului 63 alin. (4) din Constituţie, proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continuă procedura în noul Parlament [7]. Această normă constituţională obligă expres noul corp legislativ să supună dezbaterilor proiectele de acte legislative care au fost înscrise pe ordinea de zi. Curtea a reţinut că prevederea constituţională cuprinsă în articolul 63 alin. (4) vizează situaţia în care proiectele actelor legislative incluse pe ordinea de zi a plenului Parlamentului au fost aprobate în prima și, după caz, a doua lectură, dar nu au fost adoptate în lectură finală. Acesta este cazul legilor organice și al celor constituţionale, pentru adoptarea cărora legea prevede două și, respectiv, trei lecturi. De asemenea, ţinând cont de faptul că dreptul de iniţiativă legislativă parlamentară este una dintre modalităţile de valorificare a rolului reprezentanţilor naţiunii, norma statuată în Legea Supremă asigură tranziţia între legislaturi și preluarea de către Parlament a proiectelor aflate la o etapă mai avansată și obligațiunea de a examina proiectele anterioare ajunse la etapa dezbaterilor în plenul Parlamentului precedent, prin aceasta legea constituţională a realizat o conciliere între eficacitatea procesului legislativ și valorificarea efortului depus de comisiile parlamentare și plenul Parlamentului în fazele anterioare. Astfel, dacă Parlamentul anterior a parcurs toate fazele necesare de examinare prealabilă pentru ca un proiect de lege sau o propunere legislativă să fie înscrise pe ordinea de zi, dar pentru varii motive nu le-a examinat în ședința sa plenară, această obligaţiune revine noului Parlament. În acest context, Curtea a reţinut că nulitatea proiectelor ce nu au fost adoptate, care cuprind și proiectele înscrise pe ordinea de zi, aprobate în prima lectură sau, după caz, în lectura a doua, dar care nu au fost adoptate în lectură finală, excedează prevederii articolului 63 alin. (4) din Constituţie. Or, pentru astfel de cazuri, legiuitorul constituant a stabilit expres că aceste proiecte își continuă procedura legislativă. În acest sens, nulitatea proiectelor care nu au fost adoptate, deși au fost înscrise pe ordinea de zi a plenului Parlamentului, este contrară dispoziţiei articolului 63 alin. (4) din Constituţie, norma contestată urmând a fi aplicată doar în privinţa proiectelor de legi care nu au fost examinate, nefiind incluse pe ordinea de zi a plenului Parlamentului. În același timp, Curtea a reţinut că dreptul la iniţiativă legislativă este de relevanţă practică doar dacă proiectul de lege propus este introdus pe agenda Parlamentului pentru dezbateri și votare în mod public în ședinţe plenare.

Prin obligarea noului Parlament de a examina proiectele anterioare ajunse la etapa dezbaterilor în plenul Parlamentului precedent, Curtea a considerat că legea constituţională a realizat o conciliere între eficacitatea procesului legislativ și valorificarea efortului depus de comisiile parlamentare și plenul Parlamentului în fazele anterioare [8]. Astfel, dacă Parlamentul anterior a parcurs toate fazele necesare de examinare prealabilă pentru ca un proiect de lege sau o propunere legislativă să fie înscrise pe ordinea de zi, dar pentru varii motive nu le-a examinat în ședinţa sa plenară, această obligaţie revine noului Parlament.

O chestiune de primă mărime în ceea ce privește tehnica legislativă se referă la acțiune legii în timp, fiindcă de la data intrării ei în vigoare ea este adusă la cunoștință

destinatarilor legii, cărora astfel li se poate cere respectarea ei . Curtea a fost sesizată cu interpretarea art. 76 din Constituție, interpretarea Curții s-a referit la inexistența legii până la data publicării ei. Legea publicată intră în vigoare: 1. la data publicării, inclusiv în cazul în care data nu este prevăzută expres în textul său; 2. La data prevăzută în textul ei, dar care nu poate fi anterioară publicării [9]. Efectul legii în timp este ghidat de principiul activității legii, potrivit căruia legea se aplică tuturor faptelor prevăzute de ea în timpul cât se află în vigoare până la abrogarea ei. Legea nu se aplică faptelor prevăzute de ea, dar săvârșite înainte de intrarea ei în vigoare, adică nu are efect retroactiv, ceea ce este cuprins în principiul neretroactivității legii, care este un principiu constituțional, iar excepția este de strictă interpretare. Încetarea acțiunii legii poate avea loc prin: 1. Expirarea termenului care a fost expres prevăzut; 2. Prin emiterea unui nou act normativ ce substituie actul normativ anterior; 3. prin stipularea expresă a legiuitorului despre abrogarea actului normativ în cauză [10].

Instituția suspendării acțiunii actului normativ a fost introdusă în jurisdicția constituțională a Republicii Moldova relativ recent și reprezintă o competență inovativă a Curții Constuționale. Astfel, potrivit completărilor operate, poate fi suspendată acțiunea actelor normative (sesizate în modul corespunzător la Curtea Constituțională) care afectează sau se referă la domeniile: a) suveranitatea și puterea de stat; b) drepturile și libertățile fundamentale ale omului; c) democrația și pluralismul politic; d) separația și colaborarea puterilor; e) principiile fundamentale privind proprietatea; f) unitatea poporului și dreptul de identitate; g) securitatea economică sau financiară a statului [11].

Curtea a introdus și noțiunea de revigorare a prevederilor legale în situația în care se declară neconstituțională o lege (prevedere legală) de abrogare, prevederile legale care au făcut obiectul abrogării revigorează, reintră în fondul activ al dreptului, continuând să producă efecte juridice până la intrarea în vigoare a noilor reglementări. Curtea a calificat acest caz ca fiind un efect specific al pierderii legitimității constituționale, sancțiune diferită și mult mai gravă decât o simplă abrogare a unui text normativ [12].

CONCLUZII

Interpretările analizate în acest articol date de Curtea Constituțională demonstrează că ele ajută într-un mod decisiv la perfecționarea procesului legislativ și la menținerea parcursului democratic al țării noastre. Atât Curtea Constituțională, cât și Parlamentul au obligația de a respecta Constituția care reprezintă sistemul de valori acceptat de societatea moldovenească. Rezultate analizei au vizat atât aspecte de formare a voinței ce urma să fie exprimată în texte normativ-juridice, cât și modalități de exprimare corectă a acestei voințe în ansamblul de acte normative adoptate de Parlament. Prin interpretările pe care le-a formulat Curtea a furnizat argumente Parlamentului de a folosi atât voința politică, cât și inteligența demonstrată prin cunoașterea sensului axiologic al normelor constituționale.

R eferințe:

1. Boris Negru, Alina Negru, Teoria generală a dreptului și statului. Chișinău, 2017, p. 461
2. Gheorghe Avornic, Elena Aramă, Boris Negru, Ruslan Costaș, Teoria generală a dreptului. Chișinău: Cartier, 2004, p. 298.
3. Mai pe larg în: Elena Aramă, Controlul constituționalității legilor: istorie și actualitate. Chișinău: Museum, 2000, p.45- 50.
4. Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 13.X.1997. Hotărârile sunt citate de pe site-ul oficial al Curții Constituționale – constcourt.md
5. Hotărârea Curții Constituționale nr.8 din 06.IV. 2013
6. Hotărârea Curții Constituționale nr. 15 din 04.XII.2012.
7. Ibidem
8. Raport privind exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2012 https://www.constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte_2013/raport.CC.2012.ro.pdf
9. Hotărârea Curții Constituționale nr.32 1998.
10. Hotărârea Curții Constituționale nr.19, 1999
11. Legea nr. 82 din 18.04.2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (completarea Legii nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și a Codului jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995. În: Monitorul Oficial din 20.04.2013, nr.91 art.296.
12. Hotărârea Curții Constituționale nr. 33, 2013.